

Rapport fra reise til Irak februar 2025

V/ Jan Otto Myrseth, biskop i Tunsberg og Einar Tjelle, internasjonal direktør

Etter invitasjon fra generalsekretær Ed Brown i Stefanusalliansen og Arkemandrit Fr Emanuel Youkhana, reiste vi sammen med tre representanter fra Church of England; biskop Nicholas Baines (også medlem av House of Lords/Parlamentet), biskop Sam Corley og rådgiver Charles Reed samt Vija Herefoss og Ed Brown til **det kurdiske området** av Irak 30.1-4.2. Myrseth og Tjelle reise så videre til **Bagdad** 5.-9.2. for å bli bedre kjent med arbeidet som blant annet Kirkenes verdensråd (KV) støtter der. Vi møtte kirkeledere, andre religiøse ledere og representanter for myndighetene også der.

Fr Emanuel er generalsekretær i Christian Aid Program Nohadra – Iraq (CAPNI), prest i Den syriske ortodokse kirken (Church to the East) og partner både for Stefanus og KV. Han tilrettela programmet i nord og var med oss på mesteparten av dette. Sammen med Carla Khijoyan i KV tilrettela han også program for oss i Bagdad. Fr Emmanuel besøkte Oslo i 2023 og inviterte Dnk til å komme på gjenbesøk. Myrseth har besøkt de kurdiske områdene i 2009. Formålet med reisen (i nord) ble skissert slik:

- 1. Support Christian Communities:** Meet with Christian leaders to learn about the challenges faced by their communities, express solidarity, and explore ways to provide ongoing spiritual and material support.
- 2. Promote Interfaith Dialogue:** Engage in discussions with religious leaders, including Muslims, Yazidis, and others, to promote mutual understanding and cooperation between different faith communities.
- 3. Advocate for Peace and Tolerance:** Discuss with Kurdish authorities and religious leaders the importance of religious tolerance and coexistence, focusing on initiatives that protect minority rights and promote peaceful coexistence.

I tillegg til Stefanus sitt arbeid var det viktig også å bli kjent med arbeidet som KV og Kirkens Nødhjelp støtter på trosfrihet i Irak, særlig i Bagdad, i en viktig fase.

Arbeid med trosfrihet og minoriteter er prioritert, se f.eks. KM-vedtak 11/24, pkt. 3 og Dnks strategi. Samarbeidet med Church of England om solidaritet, trosfrihet og menneskerettigheter i Irak kan også sees på som et uttrykk for Porvoo-samarbeidet som Dnk er forpliktet på. Både feiring av gudstjeneste sammen i Irak og diakonalt felles arbeid for trosfrihet gav mening. Gode kontakter ble knyttet.

Bildet under er «de lillakledde sammen med religionsministeren i KRG). Til høyre, fra «Aldri-mer-museet i Sulemania):

Kort bakgrunn om konflikter i Irak

Irak har vært involvert i flere store kriger og konflikter de siste tiårene, Irak-Iran-krigen (1980–1988), Gulfkrigen (1990–1991) og Irak-krigen (2003–2011) hvor USA og deres allierte invaderte Irak i 2003 under påskudd av at Saddam Hussein hadde masseødeleggelsesvåpen (noe som senere viste seg å være feil). Saddam ble styrtet, men etterlot et maktvakuum som førte til vold, sekteriske konflikter og opprørsgrupper som Al-Qaida i Irak. Svært mange, kanskje så mange som 90 % av de kristne, flyktet fra landet under krigen. Sist men ikke minst, krigen mot IS (2014–2017): Etter at den islamistiske gruppen IS (Den islamske staten) tok kontroll over store deler av Irak, inkludert Mosul, startet den irakiske regjeringen en omfattende krig for å gjenerobre

Selv etter IS' nederlag har Irak fortsatt å slite med ustabilitet, politiske kriser, korrupsjon, protestbevegelser og angrep fra både militante grupper og utenlandske aktører, spesielt spenninger mellom USA og Iran på irakisk jord. Kriger og konflikter har gjennom flere tiår gått særlig ut over kirkene og andre minoriteter i landet, grupper med stolte og lange tradisjoner i Mesopotamia. Trosfrihet og fredelig sameksistens var vårt hovedfokus på reisen.

Program i Det kurdiske delen av Irak; Erbil, Duhok og Sulemainia 31.1.-4.2.

Besøket på *Mar Mattai*-klosteret et stykke utenfor Erbil var interessant. Dette er et av verdens eldste klostre som fremdeles er i virksomhet, med en stolt historie tilbake til 381 e.Kr. Vi møtte blant annet erkebiskopen Moussa Shamani og de fire gjenværende munkene. Det planlegges et tredagers møte om *Nikenum* (som ble ferdigstillet nettopp i 381) nettopp her. Av andre kirkeledere vi møtte var biskop Mar Abris, biskop Dohuk and Nineveh fra Assyrian Church to the East, erkebiskop Bashar Matti Wards i Den kaldensk-katolske kirken og biskop Nicodemos fra Den syriac-ortodokse kirken. Søndag deltok vi i messen i Den assyriske øst-kirken.

Ungdomsrepresentanter fra ulike kirker møtte oss både i Erbil og i Duhok. De understreket særlig vanskelighetene med få jobb. Samtidig ønsket mange å bli eller å komme tilbake etter å ha studert i utlandet. På Det katolske universitetet i Erbil studerer kristne, muslimer og jesidier sammen. Ca. 70 % er kvinner, ifølge en stolt rektor. Vi besøkte også Vision Foundation ved direktør Hazhan Khalid, en viktig aktør for strategiutvikling, bærekraftsmål etc.

Møter med representanter for myndighetene og politikere

Fawzi Hariri (Chief of the staff of president Nejirvan Barzany) in Erbil.

Marian Naqshbandi, minister for kultur og ungdom

Miyazaki SAlih Barzani, Head of Foreign Affairs, KRG

Khalid JAmarl Alber, Director General Christian Affairs

Qubad Talabany , Deputy Prime Minister of KRG) in Sulaymaniyah

Haval Abubaker, Guvernören i Sulaymaniyah

Florin Seudin, Head of Etnig and Religious Components

Alan Hama Saleed Minister for Education

Mrs Shanaz Ibrahim Ahmed, Førstedamen (presidentens kone)

Fra venstre: Vija Herfoss, Stefanus, Mrs Shanaz Ahmed og Zoroaster-presten Awat Darya, til høyre

Vi møtte også to grupper parlamentarikere og andre «nøkkelpersoner»

Et gjennomgående tema i møtene var situasjonen for kirkene og andre «religiøse komponenter», og særlig arbeidet med den nye nasjonale strategien for co-existence. Jevnt over har den kurdiske regionen i Irak et friere samfunn for «minoritetene», hvor også zoroasterne, kakaierne, jødene og bahaiene er anerkjente minoriteter. Det gjenstår imidlertid at dette gjenspeiles i praktisk politikk og f.eks. i pensum på skolen. Av andre tema vi løftet fram, var Personal Status Law, som åpner for ekteskap for mindreårige, og omhandler kvinners rolle i samfunnet, migrasjon/IDPs etc.

Andre religiøse ledere

Vi besøkte *Muslim Scholars Union* ved leder Abdullah Waise og representanter for kakaierne og zoroasterne (blant annet den kvinnelige presten Awat Darya), samt en samling med ulike religiøse ledere samlet. Et høydepunkt var besøket i tempelet i Lalesh hvor vi møtte jesidiernes øverste åndelige leder Babar Sheikh. Jesidiene ble hardt rammet av IS i 2014–2017 et folkemord som har skapt mange sår.

I Sulemania besøkte vi «Amnasuraka – Det nasjonale museet» – som har sterke installasjoner og minnesmerker fra både Saddam Husseins terror mot kurderne på 1990-tallet, krigen fra 2003 og IS-terroren fra 2014.

Program i Bagdad 5.-8.2.

Av **Kirkeledere** i Bagdad møtte vi blant annet den katolske patriarken Mar Gewargis III Younan fra The Ancient Church of The East, Mar Elia Isaac, biskop i The Assyrian Church of the East, biskop og metropoliten i Den gresk-ortodokse kirke og hans kollega Fr Younan som er sekretær for *Heads of Churches* i Irak. Vi møtte den katolske biskopen Youseff i Den syriac-katolske kirken i Bagdad (bildet under, t.v.) Denne kirken ble utsatt for terror fra Al Quaid's i 31.10. 2010, midt under en gudstjeneste. 48 mennesker ble drept, derav barn, en gravid kvinne og to prester. Mange migrerte til utlandet ukene etter. Pave Frans besøkte denne kirken i 2021. Det var tankevekkende å se de ulike minnestedene i og ved kirken og de høye murene rundt. Vakten fulgte oss tett.

Den mer omstridte kardinal Sako fra Den katolske kirken var dessverre utenbys.

Religiøse og andre ledere

Vi møtte flere ganger Sheik Saddam Zamia Al-Atwani, som også er rådgiver for statsministeren vedr. strategien for sameksistens og fred. En eksentrisk type som også spanderte middag på oss.

Et spesielt møte var også med Sheik Settar som er øverste leder for Mandeerne i verden. Dette er en religion som bare teller ca. 100.000, og etter stor migrasjon under krigen er det bare noen få tusen medlemmer igjen i Irak. Det er en unik gnostisk religion, særlig opptatt av levende vann, og med flere elementer fra Bibelen/vår tro. I motsetning til i Den kurdiske regionen, er Mandeerne (samt Zoroasterne og Kakaiene) ikke anerkjent som religiøse minoriteter i Irak. Håpet er at arbeidet med strategien/skolebøker skal bedre dette.

Av myndighetsrepresentanter og politikere vi møtte:

Said El-Jayashi, rådgiver for Den Nasjonale Strategien.

Dr Rami, minister for Endowment Religious Affairs (særlig Mandeere og Jesidier)

Eva Jabro, Minister og Migration

Naofel, rådgiver for statsministeren

Azimuth al Araj, sikkerhetsrådgiver/minister for statsministeren (tidligere innenriksminister for Irak). NB! Viktigst for strategien! (Bildet over til høyre)

Al Hikma-bevegelsen og kristne parlamentarikere knyttet til the Babylon Movement, UFUC, ved Dr Ali Bakht og generalsekretær Wizzam Ibrahim, som har bistått i strategiarbeidet. Siste måltid i Bagdad var med dem.

Vi oppfattet representantene for kirkene i Bagdad som noe mer avmålte. Mange av kirkene har mistet ganske mange av sine medlemmer de siste tiårene, og flere av dem har reist til de kurdiske områdene, enda flere til Australia, Canada, USA, Europa og andre steder. Sikkerhetsnivået utenfor kirkene var mye høyere her. Samtidig er kirke- og religiøse ledere viktige for trosfrihet og utviklingen av strategien for sameksistens. Ikke minst har kirke- og religiøse ledere har en nøkkelrolle i implementeringen av strategien etter at den blir lansert på «Toleransens dag» 6.3., om alt går etter planen. Vår rolle var i stor grad å støtte opp om «minoritetenes stemme», og myndighetenes innsats. Generelt var både myndigheter og kirkeledere glade for støtten til dette viktige arbeidet.

Praktiske saker og sikkerhet

Vi måtte ha visa både for Den kurdiske delen (enklest) og Bagdad. KV var behjelpelig med det siste gjennom sine kontakter. I nord stilte KRG opp med sikkerhet og regjeringens biler, og vi ble godt tatt vare på. I Bagdad er sikkerhetssituasjonen mer krevende, med strenge sikkerhetstiltak rundt hotellet, og kirkene har egne vakter med sperringer utenfor. Vi brukte ikke jobbtelefoner/ data. I Bagdad var vi avhengige av kjentmann/sjåfør, noe Dr Ali Bakht (UFUC) og Fader Emanuel bidro utmerket til.

Noen oppfølgingspunkter

- Videre samarbeid med Stefanus, og oppfølgingsmøte med norsk UD
- Rapporter til Bispemøtet og Mellomkirkelig råd. På MKR-møtet februar 2025 planlegges seminar om trosfrihet med eksempler fra Irak
- Videre kontakt med og støtte til KVs arbeid sammen med lokale partnere om implementeringen av strategien.
- Fortsette kontrakten med Jesidiemiljøet/diasporaen i Norge
- 6. mars på Iraks «Day of Tolerance» planlegges lansering av «Strategien for diversitet og sameksistens». Det er etablert en kontakt med KV og Utenriksdepartementet om å støtte oppfølgingen, men trolig er Irak dessverre nedprioritert hos norske myndigheter.
- Se artikkel på kirken.no [Meningsfullt besøk i Irak - Den norske kirke](#)

Oppsummering

Reisen var lærerik på mange måter. Det er et privilegium å få besøke et av de eldste (381 e.Kr.) klostrene i verden som fortsatt er i bruk, kirker i Mesopotamia mellom elvene Tigris og Eufrat, og andre historiske steder. Men med få kristne igjen. De mange tragiske hendelsene gjennom mange tiår gjør inntrykk. Vi opplevde at besøket ble satt stort pris på. Og vi er imponert over både Stefanusalliansens arbeid og partnere i nord samt arbeidet vi støtter gjennom KV og KN. Dette utfyller hverandre på en god måte. Det gjør også arbeidet med trosfrihet og menneskerettigheter til noe mer konkret. Først og sist er det de lokale kirkene og irakere flest som er håpsbærere for framtida. Den norske kirke står sammen med dem.